

Vergaderjaar 2013–2014

32 824

Integratiebeleid

Nr. 53

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 april 2014

Hierbij ontvangt u nadere informatie over de invulling van de motie van Tweede Kamerleden Yücel en Van Dijk (Kamerstuk 32 824, nr. 37) inzake achterlating, huwelijksdwang en eengerelateerd geweld d.d. 14 november 2013, alsmede de reactie op het rapport «Verborgenen vrouwen: een vergeten groep» dat in opdracht van de deelgemeente Delfshaven door Femmes for Freedom is opgesteld. Dit rapport is op 17 oktober 2013 aan mij aangeboden en ik heb toegezegd hierop een reactie te geven.

Voorlichting rechten en wet- en regelgeving

Verschijnselen als huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, achterlating, het niet accepteren van homoseksualiteit en eengerelateerd geweld vormen een beperking voor mensen om over hun fundamentele rechten en vrijheden te kunnen beschikken en zijn daarom een schending van de mensenrechten. Het kabinet bouwt voor de aanpak hiervan voort op het geïntensiverde beleid en op wet- en regelgeving van de afgelopen jaren¹. De preventieve aanpak is met name gericht op de rol die gemeenschappen zelf kunnen spelen in het realiseren van een mentaliteitsverandering door onderwerpen in de eigen kring te agenderen en bespreekbaar te maken.

De motie van Tweede Kamerleden Yücel en Van Dijk (Kamerstuk 32 824, nr. 37 nader gewijzigd, onderdeel 4) vraagt om «in kaart te brengen hoe, waar en met welke omvang er in Nederland onwettige informele (kind)huwelijken worden gesloten waar imams en mogelijk overheidsorganisaties bij betrokken zijn». In 2009 is in opdracht van het WODC

¹ Kamerstuk 32 175, nr. 35, Kamerstuk 32 175, nr. 50, Wet van 7 maart 2013 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht BES met het oog op de verruiming van de mogelijkheden tot strafrechtelijke aanpak van huwelijksdwang, polygamie en vrouwelijke genitale verminking (Stb. 2013, nr. 95), Kamerstuk 33 488, nrs. 1, 2 en 3

onderzoek verricht naar het vóórkomen van informele en daarmee onwettige huwelijken. Daaruit bleek dat betrouwbare cijfers niet te geven zijn. Het aantal informele huwelijken in Nederland leek relatief beperkt te zijn. Toch weten alle respondenten in het empirische deel van het onderzoek voorbeelden te geven uit eerste of tweede hand. In een zeer recent onderzoek dat in opdracht van Forum gemeenschappen aan het woord heeft gelaten over de aard van huwelijksdwang komt een vergelijkbaar beeld naar voren. Informele huwelijken komen in met name Afghaanse en Somalische gemeenschappen vóór. Een meer systematisch overzicht van informele huwelijken binnen verschillende religies in Nederland zal niet veel nieuwe inzichten opleveren die een andere keuze voor de aanpak betekenen. Ik verwacht van een nieuw onderzoek geen beter of ander beeld. Ik kies er daarom voor de aanpak langs de reeds ingezette strafrechtelijke weg voort te zetten en extra in te zetten op bewustwording en voorlichting. Voorlichting over wat in Nederland is toegestaan en wat niet, inclusief de bijbehorende wettelijke maatregelen, zal naar verwachting een belangrijke preventieve werking hebben.

Ik vind het van belang dat iedereen kennis heeft van zijn of haar rechten. Om vrij te kunnen beschikken over je eigen fundamentele rechten en vrijheden is kennis hiervan een eerste basale voorwaarde. Zowel in de projecten rondom het bespreekbaar maken van taboe-onderwerpen als in de landelijke multimedia campagne tegen huwelijksdwang zal daarom informatie worden verstrekt over het recht op vrije partnerkeuze, de strafbaarheid van huwelijksdwang en van het sluiten van een religieus huwelijk zonder voorafgaand burgerlijk huwelijk. Deze informatie zal in de vorm van een factsheet ook aan professionals en geestelijk voorgangers verstrekt worden.

In mijn opdracht wordt overigens wel een onderzoek naar de omvang van huwelijksdwang, huwelijksgevangenschap en achterlating uitgevoerd. U wordt na het zomerreces hierover geïnformeerd.

Ik informeer u hier tevens over onderdeel 1, 2 en 3 van genoemde motie. Op 6 juni 2013 heb ik uw Kamer, mede namens vier Ministers, een brief gestuurd over de wijze waarop het kabinet de ketenaanpak van huwelijksdwang wil versterken². De coördinatie hiervan is in handen van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In zijn voortgangsrapportage Geweld in Afhankelijkheidsrelatie die voor de zomer naar uw Kamer wordt gestuurd, zal hij ingaan op de voortgang van de in de brief genoemde acties. Daar waar de motie vraagt om extra aandacht voor ongehuwde meisjes/vrouwen is relevant dat bij de in de genoemde brief opgenomen acties geen onderscheid wordt gemaakt tussen burgerlijke staat of motief van achterlating. De maatregelen gelden dus ook voor ongehuwde vrouwen.

De motie vraagt tevens om een waarborg dat slachtoffers melding maken van hun problemen en laagdrempelig hulp kunnen zoeken. In voornoemde brief is aangegeven dat er al een landelijk meldpunt voor alle vormen van huiselijk geweld bestaat: het landelijke telefoonnummer (0900-1262626). De inzet is dat iedereen dit nummer belt in geval van huwelijksdwang en achterlating. Bij acute dreiging of geweld moet de politie ingeschakeld worden. Eind maart is weer een multimedia campagne gestart «trouwen tegen je wil». Door middel van sociale media wordt aandacht gevraagd voor de informatie op de website. Het is belangrijk dat jongeren weten dat iedereen in Nederland het recht heeft zijn eigen partner te kiezen en dat ze weten dat ze bij (dreiging van) huwelijksdwang hulp kunnen zoeken. (Potentiële) slachtoffers worden erop gewezen dat zij

² Kamerstuk 32 175, nr. 50

melding kunnen maken van huwelijksdwang, achterlating en eengerelateerd geweld bij de Steunpunten Huiselijk Geweld. Het landelijk telefoonnummer (0900 -1262626) is hiervoor bedoeld; via dit nummer komt men terecht bij Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) in de regio. Het SHG organiseert indien nodig hulp.

De Ministers van Binnenlandse en Buitenlandse Zaken zullen u nog nader informeren over mogelijkheden in het geval van de achterlating van een minderjarige, zoals de mogelijkheid zelf een paspoort aan te vragen.

Verborgten vrouwen

Met belangstelling heb ik kennis genomen van het onderzoeksrapport «verborgten vrouwen: een vergeten groep» dat in opdracht van de deelgemeente Delfshaven door Femmes for Freedom is opgesteld en van de voorlopige bevindingen van de pilot «InZicht, opgesloten verborgten vrouwen» in Delfshaven. Na het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut³ in opdracht van de gemeente Amsterdam, blijkt wederom de ernst van deze problematiek. Het is onacceptabel dat mensen een gedwongen geïsoleerd en voor de buitenwereld onzichtbaar bestaan leiden.

Het verheugt mij dan ook zeer dat gemeenten als Rotterdam en Amsterdam aan de slag zijn met deze problematiek. Pilots als deze zijn van essentieel belang, omdat het de mensen in de wijken zijn (via zelforganisaties, sleutelpersonen en vrijwilligers), die vanuit hun netwerk in de wijk signalen opvangen en met laagdrempelige activiteiten vrouwen uit hun isolement kunnen halen.

Ik zal gezamenlijk met de gemeente Rotterdam bezien hoe de resultaten en aanbevelingen van de pilot gedeeld kunnen worden met andere gemeenten in het land. Mijn ministerie zal een bijdrage leveren in het landelijk bekend maken van resultaten en het beschikbaar stellen van goede voorbeelden of instrumenten. U wordt daarover geïnformeerd via de voortgangsrapportages Geweld in Afhankelijkheidsrelatie.

Expertmeeting zelfbeschikking

Op 20 februari jl. heeft Minister Bussemaker samen met mij een expertmeeting zelfbeschikking georganiseerd. Centraal stond het recht om zelf keuzes te maken over je eigen leven. Bij verschijnselen als huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap en acceptatie van homoseksualiteit is onderliggend dat de erkenning van dit recht ontbreekt. Deze inperking van autonomie kan gedurende alle levensfasen van mensen spelen en begint vaak al op jonge leeftijd. In de expertmeeting kwam naar voren dat het van belang is om autonomie te bekrachtigen, de dialoog te blijven aangaan, rolmodellen in te zetten en meer voorlichting te geven over rechten en wet- en regelgeving. Het is mijn streven om de preventieve aanpak van huwelijksdwang met inzet van de genoemde elementen te verbreden naar het recht op zelfbeschikking. U wordt daarover geïnformeerd via de voortgangsrapportage Geweld in Afhankelijkheidsrelatie die voor de zomer naar uw Kamer wordt gestuurd.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de bovengenoemde onderwerpen.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L.F. Asscher

³ Leven in gedwongen isolement, Een verkennend onderzoek naar verborgten vrouwen in Amsterdam, Lianne Drost ea, mei 2012